

SEPTEMBER 2018

SERIE: OMKOSTNINGER VED BETALINGER I DANMARK 2016

Betalinger mellem husholdninger og virksomheder er blevet markant billigere

Samfundets omkostninger ved betalinger er næsten halveret på syv år

De samfundsmæssige omkostninger ved husholdningers betalinger til forretninger og virksomheder blev reduceret til 0,5 pct. af BNP i 2016 fra 1 pct. i 2009.

Dankort er billigst for samfundet

Dankortbetalinger har stadig den laveste omkostning for samfundet på 2,4 kr. pr. betaling – en mindre reduktion fra 2009 til 2016.

Konter og internationale debetkort koster stort set det samme

En betaling med et internationalt debetkort i fysisk handel kostede samfundet 4,1 kr. i 2016, mens en kontantbetaling kostede 4,5 kr. Begge er blevet markant billigere siden 2009.

Betalingsrådet har undersøgt de samfundsmæssige omkostninger ved betalinger i Danmark

Betalingsrådet¹ har undersøgt de samfundsmæssige omkostninger ved betalinger i Danmark. Denne analyse er en del af en serie af analyser og præsenterer de samfundsmæssige omkostninger ved indenlandske betalinger fra husholdninger til forretninger og virksomheder i Danmark, såkaldte C2B-betalinger².

Den samfundsmæssige omkostning udtrykker det samlede brug af ressourcer hos de tre parter, der er involveret i betalingen. Det vil sige brug af ressourcer hos betalingsformidlere, betaleren samt modtageren af betalingen, jf. boks 1. Samfundsmæssige omkostninger omfatter *ikke* parternes overførsler til hinanden, idet de vil være en udgift for én part og en indtægt for en anden. Det gælder fx det gebyr, en forretning betaler en kortindløser for indløsning af en kortbetaling. Dermed er de samfundsmæssige omkostninger ikke udtryk for de enkelte parter private udgifter til betalinger.

Betalingsrådets undersøgelse af omkostninger ved betalinger giver parterne på betalingsmarkedet og andre interessenter indsigt i omkostningerne for samfundet ved forskellige typer af betalinger.

Danmark har et velfungerende marked for betalinger med en række betalingsformer at vælge mellem alt efter behovet i den givne betalingssituation. I analysen undersøges kontanter, betalingskort og de mest anvendte betalingsformer til regningsbetalinger, jf. figur 1.

Undersøgelsen bygger på data fra 2016, fordi indsamling og bearbejdning af datagrundlaget er tidskrævende.

Ligesom i dag var det danske betalingsmarked i 2016 karakteriseret ved, at danskerne primært betalte med betalingskort og kontanter, når de

Samfundsmæssige omkostninger

Boks 1

Betalinger bliver foretaget hver dag, året rundt. Når de samfundsmæssige omkostninger ved at foretage en betaling opgøres, indgår der elementer fra både husholdninger, betalingsformidlere samt forretninger og virksomheder. Betalingsformidlere dækker bl.a. banker og kortselskaber.

Hver aktør afholder omkostninger ved gennemførelse af en betaling. Disse omkostninger er enten interne *ressourceomkostninger*, som fx den tid, det tager for betaleren at gennemføre en betaling, eller *overførsler* til andre aktører, som fx en husholdnings betaling af et årligt kortgebyr til en bank.

I denne analyse behandles den samfundsmæssige omkostning, som er den samlede brug af ressourcer hos de parter, der er involveret i en betaling. Overførsler mellem parterne er udeladt.

For betalingsformidlere samt forretninger og virksomheder er ressourceomkostninger bl.a. løn til medarbejdere, fx kassemedarbejdere, og omkostninger til materiel såsom kasseapparater og it-systemer.

For husholdningerne er ressourceomkostningen ved betalinger i høj grad alternativomkostningen ved den tid, en betaling tager. Det betyder, at omkostningen ikke er penge, husholdningerne skal have op af lommen, men nærmere et udtryk for værdien af den tid, husholdningerne bruger på betalinger.

For nærmere detaljer omkring datagrundlaget, og hvordan de samfundsmæssige omkostninger er opgjort, henvises til Betalingsrådets websted ([link](#)), hvor de øvrige analyser i analyseserien findes.

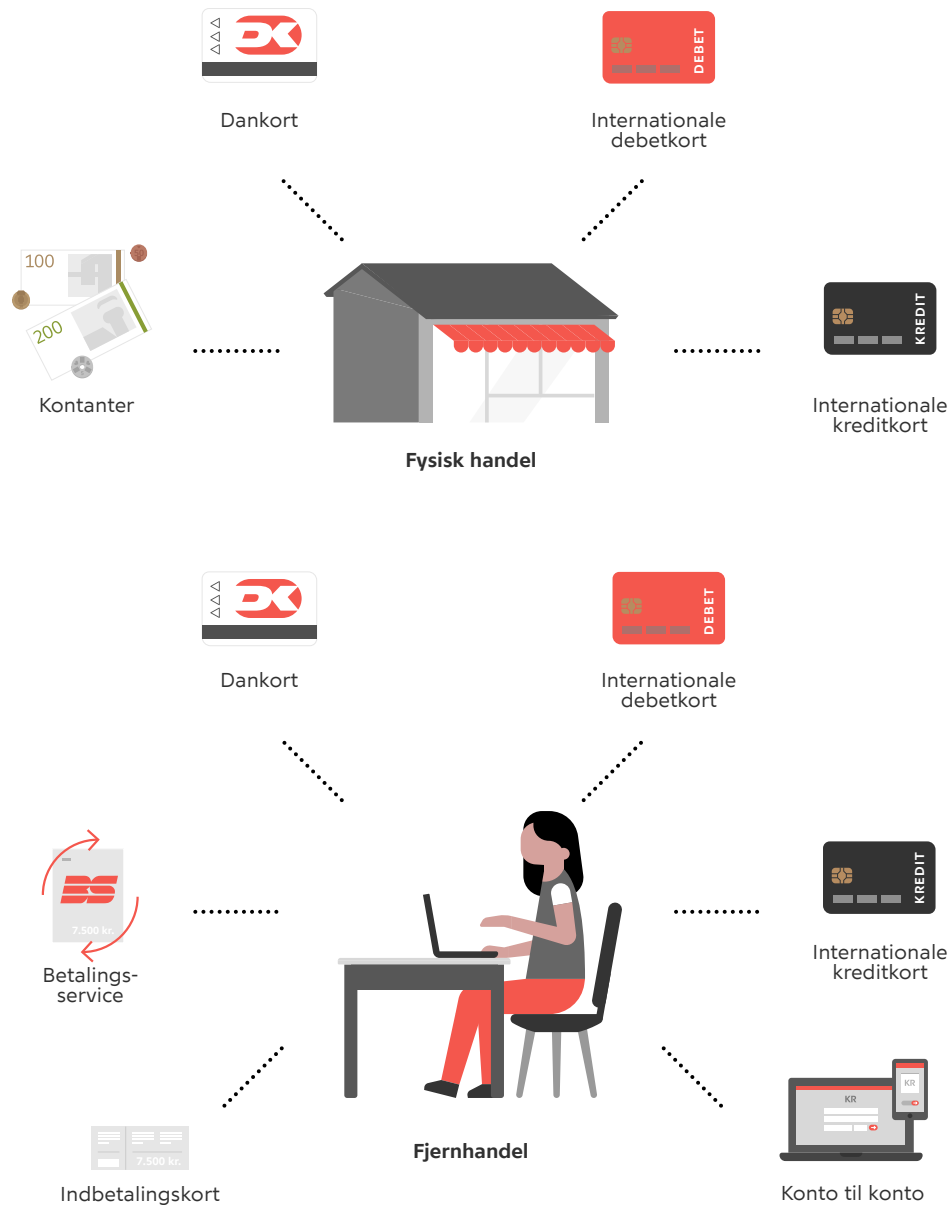
handlede i fysiske forretninger. Betalinger med mobil i forretninger var meget begrænset i 2016, men er siden blevet mere udbredt. Mobiloverførsler mellem privatpersoner var populært allerede i 2016. Kontaktløse betalinger var forholdsvist nyt i 2016, hvor kun 9 pct. af de samlede korttransaktioner i fysisk handel var kontaktløse mod ca. 50 pct. i begyndelsen af 2018. Nethandel har været

1 Betalingsrådet i Danmark udgør en ramme for samarbejdet om borgernes og virksomheders betalinger. Rådet er nedsat af Nationalbanken og har deltagelse af parter med en bred interesse i den danske betalingsinfrastruktur.

2 C2B står for *Consumer-to-Business*.

Flere forskellige betalingsformer både i fysisk handel og fjernhandel

Figur 1

Anm.: Den underliggende transaktion ved indbetalingskort og konto til konto-overførsler er en kreditoverførsel, men betalingsformerne behandles separat i undersøgelsen, da betalingssituationen for betaleren er forskellig. Endvidere skelnes der for begge betalingsformer mellem betjente overførsler og overførsler via net- og mobilbank. Bemærk endvidere, at Dankort og Betalings-service er produkter til henholdsvis kort- og regningsbetalinger, men i undersøgelsen behandles de som betalingsformer.

stigende i hele perioden siden 2009, og siden 2016 er der blevet introduceret løsninger til at betale på hjemmesider, som har reduceret betalingstiden for betaleren.

Dankort er billigst for samfundet i fysisk handel

Fysisk handel udgør næsten 80 pct. af alle betalinger mellem husholdninger og forretninger og virksomheder i Danmark, og her har danske husholdninger adgang til flere betalingsformer med lave samfundsmæssige omkostninger. Når husholdninger handlede i fysiske forretninger, var Dankort i 2016 den billigste betalingsform for samfundet. Det kostede samfundet 2,4 kr., hver gang et Dankort blev brugt til at betale, jf. figur 2.

Betalinger er karakteriseret ved forholdsvis store faste omkostninger. Antallet af betalinger, der foretages med en betalingsform, har derfor betydning for den gennemsnitlige omkostning. I fysisk handel foregik 6 ud af 10 betalinger med Dankort i 2016 svarende til over en milliard betalinger. Den store udbredelse er dermed med til at reducere den gennemsnitlige samfundsmæssige omkostning målt pr. betaling. Denne forskel i udbredelse kombineret med de faste omkostninger ved betalinger er vigtig at holde for øje, når de forskellige betalingsformer sammenlignes.

Betalinger med kontanter og internationale debetkort koster stort set det samme

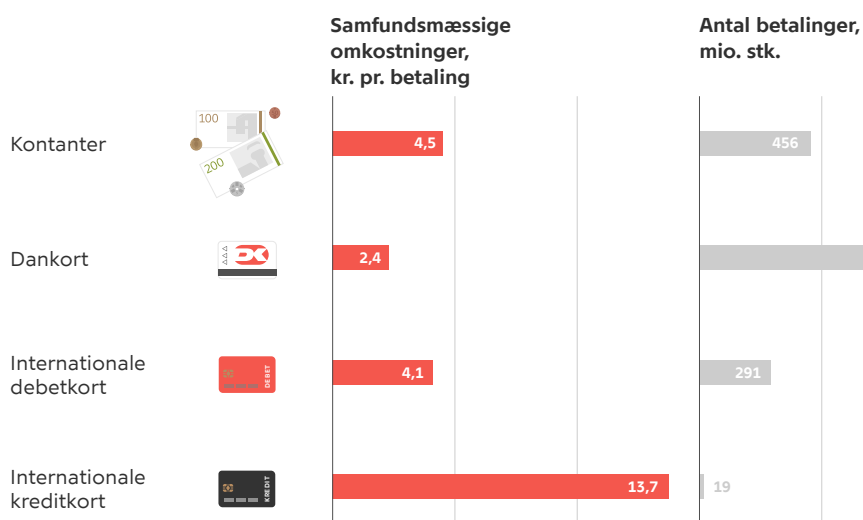
I et samfundsmæssigt perspektiv var kontanter og internationale debetkort også gode betalingsmuligheder i 2016. Den samfundsmæssige omkostning ved kontanter og internationale debetkort var henholdsvis 4,5 og 4,1 kr. pr. betaling. Dermed var begge betalingsformer i den lave ende i forhold til internationale kreditkort, der kun udgjorde ca. 1 pct. af betalingerne i fysiske forretninger i 2016.

Internationale kreditkort har med 13,7 kr. pr. betaling en højere omkostning for samfundet bl.a. på grund af muligheden for kredit, jf. nedenfor. Der var også færre betalinger med internationale kreditkort, hvilket ligeledes påvirker enhedsomkostningen.

Den samfundsmæssige omkostning er et mål for, hvor mange ressourcer der på samfundsniveau indgår i en betaling. Det er dog væsentligt at bemærke, at der kan være andre fordele ved en betalingsform, der gør den attraktiv at bruge, selv om den ikke har den laveste samfundsmæssige omkostning. Nogle foretrækker fx kontanternes håndgribelighed, mens andre har gavn af den kredit, som er tilknyttet et internationalt kreditkort.

Flere betalingsformer med lave samfundsmæssige omkostninger i fysisk handel

Figur 2

Anm.: Figuren omfatter alene C2B-betalinger. På grund af forskel i opgørelsesmetoden afviger det samlede antal betalinger i fysisk handel marginalt fra Victor Gørtz Smestad, Danske husholdninger fravælger kontantbetalinger, *Danmarks Nationalbank Analyse*, nr. 24, december 2017.

Kilde: Betalingsrådet.

Betalingsform har betydning for betalingsformidlers samfundsmæssige omkostning

Ressourceomkostningerne for betalingsformidlerne varierede betydeligt mellem betalingsformerne i fysisk handel, jf. figur 3. Betalingsformidlere dækker banker, kortselskaber mv., leverandører af betalingsmoduler på internettet, kontanthåndteringsselskaber og Nationalbanken. Omkostningerne varierede mindre markant for husholdninger samt forretninger og virksomheder.

Betalingsformidlerne havde store ressourceomkostninger i forbindelse med udstedelse af og betalinger med internationale kreditkort svarende til 12 kr. pr. betaling i 2016.

Omkostningerne ligger især hos bankerne, som står for at kreditvurdere kunder, når der udstedes kreditkort, og som kan lide tab på samme kredit. Endvidere afholdes der licensomkostninger til kortselskaber som fx MasterCard og Visa ved brug af internationale kreditkort.³ Også ved brug af internationale debetkort afholdes der licensomkostninger, hvor betalingsformidlers samfundsmæssige omkostninger udgjorde 2,5 kr. pr. betaling.

Ved brug af kontanter havde betalingsformidlerne samfundsmæssige omkostninger på 2,0 kr. pr. betaling i 2016 og dermed lavere omkostninger end for internationale kreditkort. Omkostningerne er primært relateret til, at kontanterne fysisk skal produceres og håndteres.

Husholdninger samt forretninger og virksomheder havde derimod mere ensartede ressourceomkostninger på tværs af korttyperne ved betalinger i fysisk handel i 2016. Omkostningen lå for alle korttyper på ca. 0,7 kr. pr. betaling for husholdningerne og ca. 1,0 kr. pr. betaling for forretninger og virksomheder. Når forskellen er lille, skyldes det primært, at der ikke er stor variation på den tid, det tager at gennemføre en betaling med de forskellige korttyper.⁴

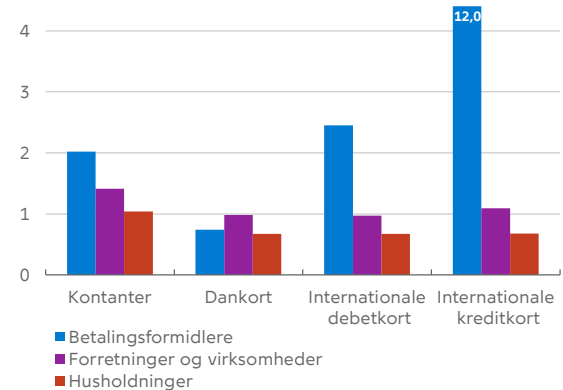
De samfundsmæssige omkostninger forbundet med kontantbetalinger var til gengæld lidt højere end for

Betalingsform har betydning for betalingsformidlers samfundsmæssige omkostning

Figur 3

C2B-betalinger

Kr. pr. betaling

Anm.: Betalingsformidlere dækker banker, kortselskaber mv., leverandører af betalingsmoduler på internettet, kontanthåndteringsselskaber og Nationalbanken. Figuren angiver den ressourceomkostning, de enkelte parter har ved en given betalingsform, dvs. den samfundsmæssige omkostning. Figuren angiver *ikke* parternes private omkostninger, da overførsler mellem parterne, såsom gebyrer, er udeladt.

Kilde: Betalingsrådet.

kortbetalinger hos både husholdninger samt forretninger og virksomheder i 2016. For husholdningerne var ressourceomkostningen ca. 1,0 kr. pr. betaling, mens omkostningen var 1,4 kr. pr. betaling for forretninger og virksomheder. Det skyldes, dels at betalinger med kontanter tager lidt længere tid, og dels at der bruges tid og ressourcer på at håndtere kontanter.

I fjernhandel er Dankort og Betalingservice billigt for samfundet

Næsten 20 pct. af alle betalinger foregår ikke i fysiske forretninger, men på en hjemmeside eller via netbank, og betalingerne udgør over 80 pct. af den samlede værdi. I fjernhandel⁵ tegner betalinger med Betalings-service, Dankort og internationale debetkort sig for de laveste samfundsmæssige omkostninger målt pr.

³ Licensomkostninger er ikke en ressourceomkostning for bankerne og dermed ikke en samfundsmæssig omkostning. De medregnes dog alligevel, da de reflekterer en ressourceomkostning hos kortselskaber, som der ikke direkte er indhentet data fra i undersøgelsen.

⁴ Forskellen opstår ved en lille variation i andelen af betalinger, der i 2016 er gennemført kontaktløst og dermed hurtigere.

⁵ Fjernhandel inkluderer kortbetalinger i internethandel, indbetalingskort, konto til konto-overførsler og Betalings-service. Se figur 1.

betaling. En betaling med Betalingservice, som er en automatiseret betaling af fx regninger, kostede således samfundet 4,1 kr. pr. betaling, mens Dankort og internationale debetkort kostede henholdsvis 4,5 og 5,5 kr. pr. betaling, jf. figur 4.

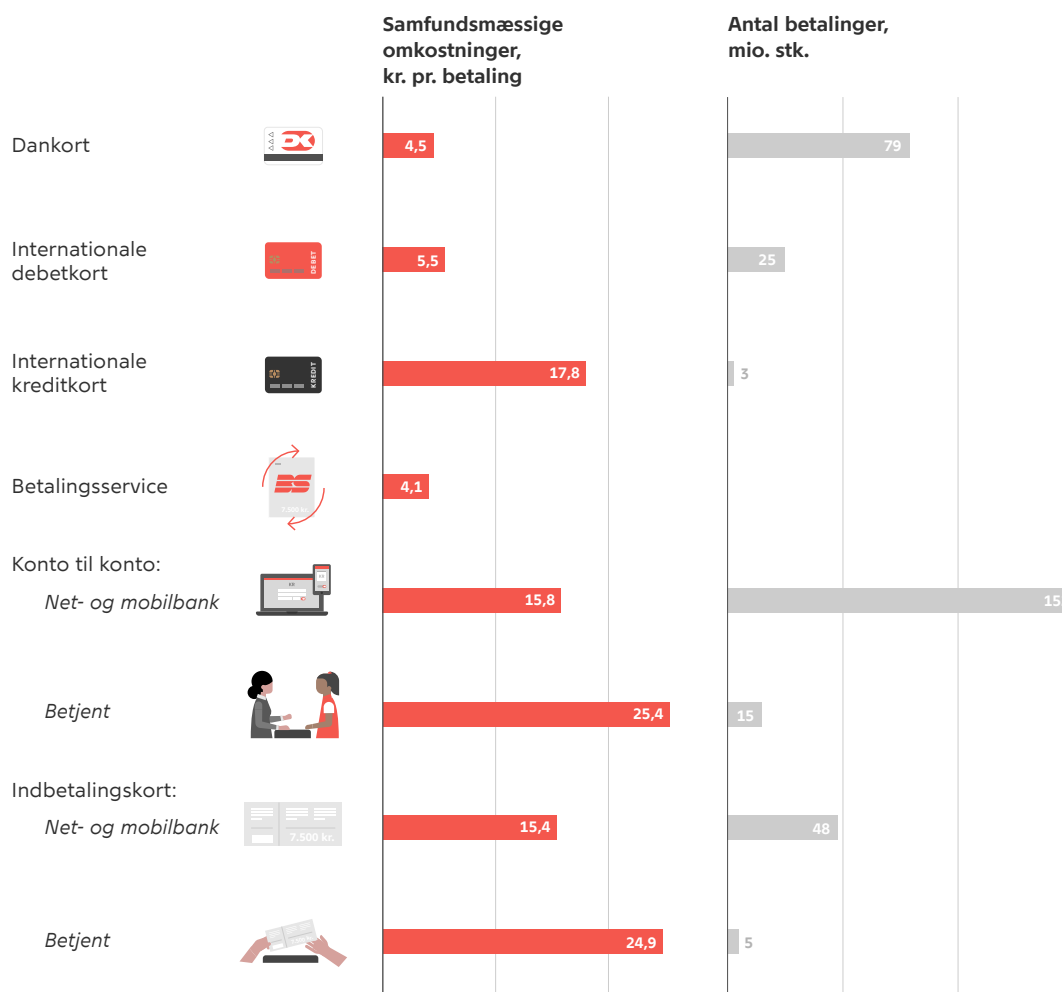
De øvrige to betalingsformer, som oftest anvendes til at betale regninger med - konto til konto-betalinger og betalinger med indbetalingskort - var forholdsvis dyre målt på den samfundsmæssige omkostning. De kostede begge samfundet ca. 15 kr. pr. betaling, når betalingen laves via net- eller mobilbank, og ca. 25 kr. pr. transaktion, hvis den blev gennemført ved kassen i et pengeinstitut.

Betjente betalinger er dyre for samfundet, dels fordi husholdningerne bruger meget tid på betalingen, og dels fordi banken bruger ressourcer på at ekspedere betalingerne.

Generelt set var de samfundsmæssige omkostninger pr. betaling i fjernhandel højere end i fysisk handel i 2016. Det skyldes i høj grad, at betalingstiden er længere i fjernhandel. Betaleren skal indtaste oplysninger fra kortet for at gennemføre kortbetalinger, hvilket tager længere tid end at sætte kortet i terminalen, som man typisk gjorde i fysisk handel i 2016.

I fjernhandel er Dankort og Betalingservice billigst for samfundet pr. betaling

Figur 4

Anm.: Antallet af betalinger med Betalingservice er fortroligt og er derfor ikke vist i figuren. Automatiske kortbetalinger indgår i det samlede antal C2B-betalinger, men fremgår ikke i figuren. Summen af antallet af betalinger i figuren er derfor ikke lig det samlede antal C2B-betalinger, som anvendes i andre analyser i serien om omkostninger ved betalinger i Danmark.

Kilde: Betalingsrådet.

Store betalinger gør konto til konto-overførsler billige pr. omsat krone

Tabel 1

C2B-betalinger	Samfundsmæssige omkostninger, øre pr. omsat krone	Gennemsnitlig værdi af betaling, kr.
Fysisk handel		
Kontanter	2,2	208
Dankort	0,9	263
Internationale debetkort	3,2	129
Internationale kreditkort	3,3	413
Fjernhandel		
Dankort	0,8	565
Internationale debetkort	2,5	217
Internationale kreditkort	1,4	1.301
Betalingservice	0,3	1.502
Konto til konto:		
<i>Net- og mobilbank</i>	0,2	7.840
<i>Betjent</i>	0,1	47.418
Indbetalingskort:		
<i>Net- og mobilbank</i>	0,6	2.590
<i>Betjent</i>	0,2	11.721

Kilde: Betalingsrådet.

Konto til konto-betalinger er billigst i forhold til den omsatte værdi

I forhold til de samfundsmæssige omkostninger er værdien af betalingerne også relevant. Den fortæller, hvor meget økonomisk aktivitet en enkelt betaling genererer. Hvis en betaling i forbindelse med en hushandel har en værdi af 2 mio. kr., er det nok acceptabelt, at den påfører samfundet 25 kr. i omkostninger, men derimod skulle betalingen i forbindelse med en tur i supermarkedet gerne have lavere omkostninger. Det er da også det billede, der tegner sig, når de samfundsmæssige omkostninger sættes i forhold til, hvor mange kroner der flyttes med betalingsformen, jf. tabel 1.

Betalingsformer med høje omkostninger pr. betaling bruges fortrinsvist til større betalinger. Fx anvendes konto til konto-betalinger og betalinger med Betalingservice fortrinsvist til større betalinger. Dermed havde konto til konto-betalinger den laveste omkostning pr. omsat krone af alle betalingsformer i 2016.

Særligt betjente overførsler blev anvendt til meget store betalinger.

Internationale kreditkort anvendes også fortrinsvist til større betalinger, og dermed kommer den samfundsmæssige omkostning pr. omsat krone ned på ca. samme niveau som andre betalingskort både i fysisk handel og fjernhandel.

Generelt er værdien af betalinger i fjernhandel større end i fysisk handel. Det hænger sammen med, at vi typisk betaler vores husleje og regninger mv. i fjernhandel, og at de har større værdi end en typisk betaling i fx supermarkedet. Dermed er de samfundsmæssige omkostninger ved betalinger i fjernhandel lavere end i fysisk handel, når omkostningerne sættes i forhold til omsætningen.

Selv om betalinger i fjernhandel har højere omkostninger for samfundet pr. betaling end i fysisk handel, kan der stadig være gode grunde til at foretage be-

talinger i fjernhandel. Opgørelsen af omkostninger ved betalinger dækker kun selve betalingssituationen og omfatter dermed ikke, hvad der måtte være af andre grunde til at bruge en betalingsform.

Samfundets omkostninger ved betalinger er næsten halveret på syv år

De samfundsmæssige omkostninger forbundet med betalinger mellem husholdninger og virksomheder udgjorde i 2016 i alt ca. 11 mia. kr. svarende til 0,5 pct. af BNP. Dermed er den samfundsmæssige omkostning næsten halveret siden 2009, hvor Nationalbanken opgjorde omkostninger for samfundet forbundet med C2B-betalinger, jf. figur 5.⁶ Det betyder, at samfundets brug af ressourcer ved betalinger i Danmark er faldet markant i perioden. Når dette fald opgøres i kroner og øre, svarer det til et fald på over 7 mia. i 2016 sammenlignet med 2009.⁷ Det skal bemærkes, at datagrundlaget både i 2009 og 2016 delvist er baseret på datakilder, der er behæftet med usikkerhed.⁸ Dog vurderes den samlede udvikling at være retvisende.

De samfundsmæssige omkostninger er faldet, selv om antallet af betalinger mellem husholdninger og virksomheder er steget med 16 pct. mellem 2009 og 2016, jf. figur 6. I perioden er der også sket et skifte fra særligt kontantbetalinger mod flere kortbetalinger. Således udgør kortbetalinger over to tredjedele af alle betalinger i 2016. Dermed blev den gennemsnitlige samfundsmæssige omkostning pr. betaling ved en C2B-betaling reduceret fra 8,6 kr. pr. betaling i 2009 til 3,9 kr. i 2016.⁹

Samfundsmæssige omkostninger ved betalinger er reduceret for alle parter

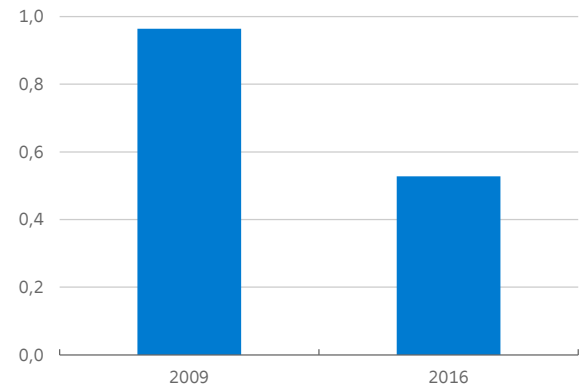
Reduktionen i de samfundsmæssige omkostninger ved betalinger mellem husholdninger og forretninger og virksomheder siden 2009 er et resultat af lavere brug af ressourcer hos både betalingsformidlere, husholdninger samt forretninger og virksomheder, jf. figur 7.

Samfundets omkostninger ved husholdningernes betalinger er næsten halveret

Figur 5

C2B-betalinger

Pct. af BNP

Anm.: Da dele af datamaterialet i undersøgelsen er baseret på spørgeundersøgelser, kan noget af ændringen i de samfundsmæssige omkostninger skyldes måleusikkerhed på grunddata i de to undersøgelser.

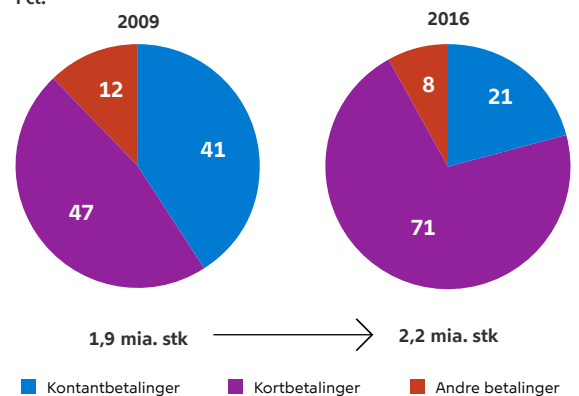
Kilde: Betalingsrådet og Danmarks Nationalbank.

Flere betalinger siden 2009

Figur 6

C2B-betalinger

Pct.

Anm.: Figuren omfatter både fysisk handel og fjernhandel. Antallet af betalinger er opgjort ekskl. konto til konto-overførsler i både 2009 og 2016 for at sikre sammenlignelighed.

Kilde: Betalingsrådet og Danmarks Nationalbank.

6 Se Danmarks Nationalbank, Omkostninger ved betalinger i Danmark, december 2011.

7 Alle 2009-tal er opgjort i 2016-priser.

8 For en nærmere beskrivelse af datagrundlaget, se Betalingsrådet, Baggrund til serie om omkostninger ved betalinger i Danmark, *Betalingsrådet Analyse*, september 2018.

9 Værdien af den gennemsnitlige C2B-betaling er opgjort ekskl. konto til konto-overførsler.

Ændringen har været størst hos forretninger og virksomheder. Her var de samfundsmæssige omkostninger i 2016 hele 45 pct. lavere end i 2009.

Det svarer til en reduktion på 3,6 mia. kr. eller ca. 0,2 pct. af Danmarks BNP i 2016. Hos både betalingsformidlere og husholdninger blev de samfundsmæssige omkostninger i perioden reduceret med, hvad der svarer til ca. 0,1 pct. af Danmarks BNP i 2016.

Ingen betalingsformer er blevet dyrere for samfundet pr. betaling

I fysisk handel er både kontanter og alle betalingskort blevet billigere for samfundet, jf. figur 8. Internationale debetkort er faldet markant fra 13,1 til 4,1 kr. pr. betaling, hvilket i høj grad kan tilskrives, at kortet blev brugt syv gange så meget i 2016, som det blev i 2009.

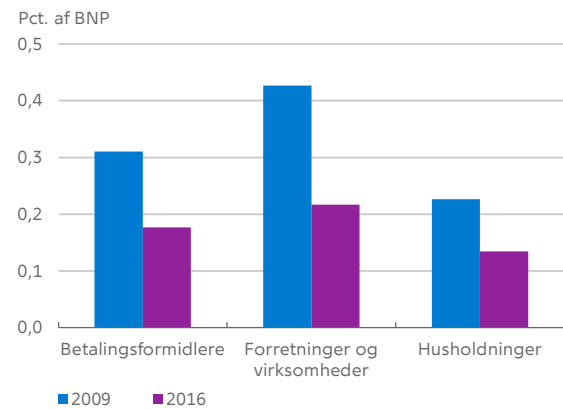
Også internationale kreditkort og i mindre grad Dankort er blevet billigere for samfundet. Når Dankort ikke har flyttet sig meget, kan det skyldes, at der allerede i 2009 var mange Dankortbetalinger, og at en Dankortbetaling allerede da indebar forholdsvis lave samfundsmæssige omkostninger.

De samfundsmæssige omkostninger pr. kontantbetaling er faldet fra 8,1 til 4,5 kr. pr. betaling, selv om

De samfundsmæssige omkostninger er faldet for alle parter mellem 2009 og 2016

Figur 7

C2B-betalinger

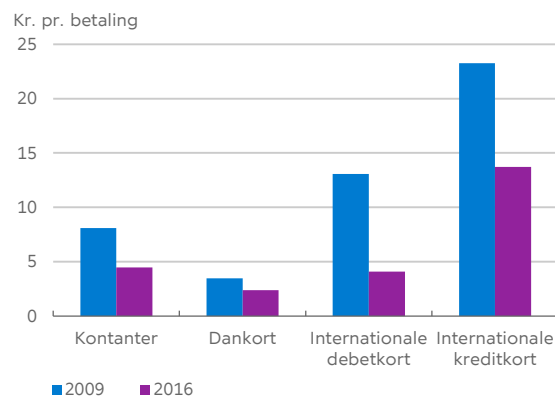
Kilde: Betalingsrådet og Danmarks Nationalbank.

kontanter bruges mindre til betalinger i 2016 end i 2009. Dette fald skal tilskrives en effektivisering af kontanthåndtering hos forretningerne og særligt hos bankerne. Bankernes kontanthåndtering er i vid udstrækning blevet outsourcet siden seneste undersøgelse.

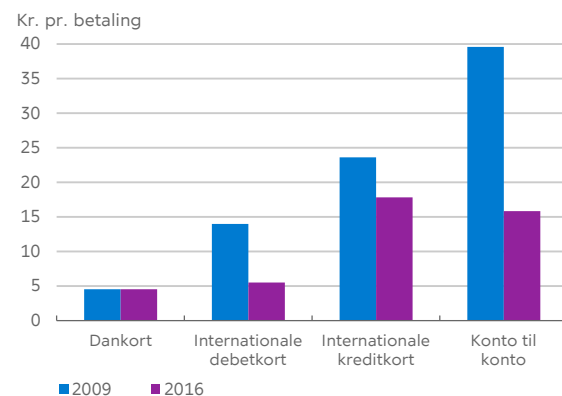
De samfundsmæssige omkostninger ved C2B-betalinger er reduceret siden 2009

Figur 8

I fysisk handel

I fjernhandel

Anm.: Alle omkostninger er opgjort i 2016-priser. Indbetalingskort og betjente konto til konto-overførsler er ikke eksplicit fremstillet i 2009 og er derfor udeladt af sammenligningen. Den samfundsmæssige omkostning ved Betalingservice kan grundet måleusikkerhed ikke sammenlignes i 2009 og 2016 og er derfor udeladt af sammenligningen.

Kilde: Betalingsrådet og Danmarks Nationalbank.

I fjernhandel er der også sket et fald i de samfundsmæssige omkostninger. Omkostningerne ved betalinger med både internationale kredit- og debetkort er faldet i perioden, og de internationale debetkort var i 2016 tæt på Dankort, der var på samme lave niveau som i 2009.

Også konto til konto-betalinger har lavere samfundsmæssige omkostninger i 2016 end i 2009. Det kan både tilskrives en fremgang i antallet af betalinger, og at nye redskaber som betaling via mobilbank forkorter den tid, det tager at foretage en konto til konto-betaling.

De samfundsmæssige omkostninger forbundet med Betalingsservice er ligeledes reduceret i perioden, hvor der hos betalingsmodtagere, dvs. forretninger og virksomheder, er sket et skifte væk fra papirbase-rede og manuelle arbejdsgange over til mere automatiske løsninger. Grundet måleusikkerhed har det ikke været muligt at opgøre den præcise udvikling, men da manuelle processer vejer tungt i opgørelsen af samfundsmæssige omkostninger, vurderes der at være sket en betydelig reduktion i samfundsmæssige omkostninger for Betalingsservice siden 2009.

Udviklingen i samfundsmæssige omkostninger pr. omsat krone med de forskellige betalingsformer fra 2009 til 2016 viser stort set samme billede som ovenstående, jf. figur A1 i appendiks.

Mange faktorer har bidraget til lavere samfundsomkostninger ved betalinger

Der er sket store forandringer på det danske betalingsmarked i årene mellem de to omkostningsundersøgelser for Danmark. Og disse forandringer har samlet set reduceret de samfundsmæssige omkostninger for betalinger mellem husholdninger og virksomheder.¹⁰

Faktorerne bag reduktionen i samfundets omkostninger kan opdeles i henholdsvis ændrede betalingsvaner og effektivisering.

Betalingsvanerne er ændret som følge af digitaliseringen, der har betydet et skifte over mod

elektroniske betalingsformer. Således faldt antallet af betalinger med kontanter på den baggrund i perioden og udgjorde i 2016 blot 21 pct. af betalingerne mod 41 pct. i undersøgelsen af omkostninger ved betalinger i 2009.¹¹ Betalinger med Dankort udgjorde i 2016 størstedelen af kortbetalingerne i fysiske butikker. Dermed har den lavere brug af kontanter til betalinger medvirket til de lavere samfundsmæssige omkostninger i 2016, da der har været en bevægelse fra kontanter til Dankort og internationale debetkort, som har lavere samfundsmæssige omkostninger pr. betaling.

Den anden overordnede faktor bag de lavere samfundsomkostninger i 2016 er effektivisering. Det omfatter både hurtigere gennemførelse af betalinger, og at der anvendes færre ressourcer i produktionen af betalingsydelse.

Hurtigere betalinger er en følge af teknologisk udvikling. Udviklingen har medført lavere samfundsmæssige omkostninger ved betalinger, da tid brugt ved betalinger i et samfundsperspektiv er en væsentlig ressource. I 2016 var både kontant- og kortbetalinger i fysisk handel faldet til gennemsnitligt ca. 12 sekunder. Den kortere betalingstid med kort skyldes bl.a. hurtigere terminaler og kontaktløse betalinger. I undersøgelsen fra 2009 var den gennemsnitlige betalingstid i fysisk handel for kontanter 14,3 sekunder og 14,9 sekunder for kortbetalinger.

Ud over hurtigere betalinger er udviklingen også gået i retning af, at der bruges færre ressourcer til produktionen af betalingsydelse. For kontanters vedkommende har kontanthåndteringsselskaber siden 2009 overtaget store dele af håndteringen af kontanter fra banker samt forretninger og virksomheder. Kontanthåndteringsselskaber leverer, indsamler og transporterer kontanter mellem forretningssteder, bankfilialer og kontantcentre. Udliciteringen er en vigtig bagvedliggende faktor til de lavere samfundsmæssige omkostninger forbundet med kontanter. Endvidere er der i perioden sket en reduktion i antallet af bankfilialer, og omfanget af manuelle arbejdsgange er reduceret betragteligt.

¹⁰ For en redegørelse for udviklingen på betalingsmarkedet fra 2016 til 2018, se Betalingsrådet, De samlede samfundsmæssige omkostninger ved betalinger i Danmark var 15,6 mia. kr. i 2016, *Betalingsrådet Analyse*, september 2018.

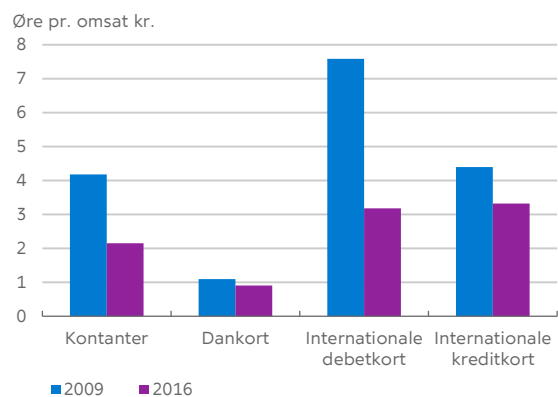
¹¹ For en nærmere analyse af danskernes brug af kontanter, se Victor Gørtz Smestad, Danske husholdninger fravælger kontantbetalinger, *Danmarks Nationalbank Analyse*, nr. 24, december 2017.

Appendiks

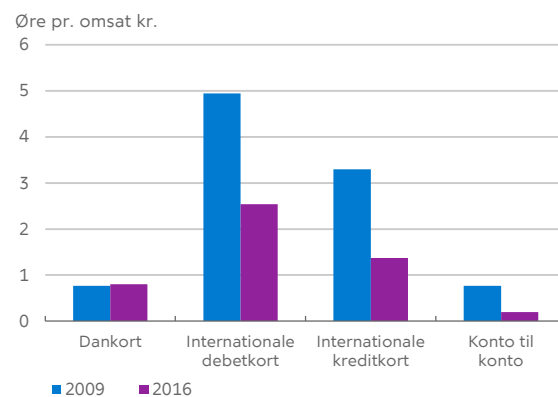
Den samfundsmæssige omkostning pr. omsat krone viser samme udvikling som omkostningen pr. betaling

Figur A1

I fysisk handel

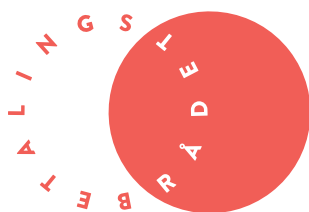

I fjernhandel

Anm.: Figurerne omfatter alene C2B-betalinger. Alle omkostninger er opgjort i 2016-priser. Indbetalingskort og betjente konto til konto-overførsler er ikke eksplicit fremstillet i 2009 og er derfor udeladt af sammenligningen. Den samfundsmæssige omkostning ved Betalingservice kan grundet måleusikkerhed ikke sammenlignes i 2009 og 2016 og er derfor udeladt af sammenligningen.

Kilde: Betalingsrådet og Danmarks Nationalbank.

KONTAKT

Ole Mikkelsen
Kommunikations-
og presserådgiver

omi@nationalbanken.dk
+45 3363 6027

SEKRETARIAT
OG KOMMUNIKATION